

Den allt effektivare markanvändningen utgör ett hot mot växterna i söder, klimatförändringen i norr

Den största orsaken till att kärlväxter är hotade är att öppna områden växer igen. Även skogsbruket och dikningen av myrmarker har lett till att många växtarter är hotade. Proportionellt sett flest hotade och nära hotade växtarter förekommer i kalfjällen som så småningom beskogas i takt med att klimatet blir varmare. Effektiva sätt att bevara artrikedomen inom floran är att sköta vårdbiotoper, såsom ängar, samt skydda skogar och myrmarker i naturtillstånd.

Den nya hotbedömningen av arter omfattade 1 176 kärlväxtarter som förekommer permanent i Finland. Av dessa är 212 (18 %) hotade och 145 nära hotade. För närvarande är 31,9 % av alla arter som genomgått bedömningen rödlistade. Av de arter som 2010 bedömdes vara livskraftiga var det 36 arter som nu för första gången bedömdes vara hotade eller nära hotade. En stor del av dessa är fjällväxter som hotas av klimatförändringen.

Skogsklockan är en hagmarksväxt som i likhet med många andra ängsväxter har hittat en fristad vid vägrenarna. Där hotas dess växtplatser emellertid av blomsterlupinen, en främmande art som växer och sprider sig snabbt. Bild Johanna Hallman.

Det största hotet mot kärlväxterna är att olika öppna områden växer igen. Skogsskötsel, dikning av myrmarker samt torvtäkt är också betydande hotfaktorer. Växtplatser utplånas och blir mindre också till följd av byggnad.

Ängarna håller på att försvinna, men ängsarter kan fortfarande räddas

Mängden sådana öppna livsmiljöer som förekommer i samband med traditionellt jordbruk, såsom ängar och betesmarker, minskar hela tiden och de arter som förekommer där är i allt större knipa. Den viktigaste orsaken till att antalet arter minskar är att växtplatser växer igen efter att betesgången och slåttern upphört. Vårdbiotoper och andra miljöer som människor

påverkat är de livsmiljöer där flest växtarter påträffas. Av växtarterna i sådana miljöer är det nästan en tredjedel (106 arter) som är rödlistade.

Den negativa utvecklingen kan bromsas upp genom att man säkerställer skötseln och dess kontinuitet på ängsarternas viktigaste växtplatser. Förutsättningen är att det finns tillräcklig finansiering för denna skötsel både på privata marker och på naturskyddsområden. Till följd av de stora förändringarna inom jordbruket är det allt viktigare att beakta ängsarterna också inom den övriga markanvändningen, till exempel väghållningen. Genom att sköta vägrenarna och den övriga bebyggda miljön på ett sådant sätt att man tar hänsyn till hotade arter kan framtiden för många ängsarter på tillbakagång tryggas. Längs vägrenarna utgör spridningen av lupinen, som är en främmande art, ett problem och man måste fästa mera uppmärksamhet vid dess bekämpning.

Myrnaturen behöver skyddas och restaureras

Särskilt i Södra Finland fortgår den torrläggande effekt som gamla skogsdikningar och iståndsättningar av gamla skogsdiken har på myrar. Många långlivade växtarter som försöker klara sig där minskar i antal eller till och med försvinner. Myrarna utsätts fortsättningsvis för tryck när det gäller användningen. Torvproduktionen utplånar stora myrområden och skogsavverkningar utgör hot mot de känsliga växtarter som förekommer i trädbevuxna kärr.

Ängsväxtlighet längs en vägren i all sin prakt. De mest värdefulla vägrensobjekten när det gäller växtligheten bör identifieras och rätt tidpunkt för slåtter fastställas. Ängar med låg växtlighet behöver inte nödvändigtvis slås varje år, vilket även kan medföra kostnadsbesparingar. Bild Terhi Rytteri.

Gruvdriften utgör ett hot mot betydande myrområden i Mellersta Lappland. Antalet arter i åländska rikkärr med stor artrikedom minskar till följd av igenväxning. Av de växtarter som i första hand förekommer i myrmarker är 33 (27 %) rödlistade. För att myrväxterna ska kunna bevaras krävs det att man skyddar odikad myrnatur eller myrnatur som är så gott som i naturtillstånd samt att myrars vattenförsörjning återställs genom restaurering.

Fjällsarter hotas av att klimatet blir varmare

I norr värms klimatet upp ungefär dubbelt så snabbt som i söder. I synnerhet kalfjällsarter som är anpassade till arktiska förhållanden är hotade. De kan inte längre förflytta sig högre upp eller

längre norrut då Norra ishavet kommer emot. Skogsgränsen flyttar högre upp till följd av klimatförändringen och detta kommer att leda till att kalvfjällsområdena minskar.

Snölegor är platser där snötäcket smälter långsamt och växterna har anpassat sig till en kort växtperiod samt ett kallt och fuktigt mikroklimat. När säsongen med snötäcke blir kortare och temperaturen stiger torkar snölegorna upp samtidigt som de i allt större utsträckning växer igen. Då försämras livsmöjligheterna för arter som förekommer i snölegor.

Isranunkeln är en arktisk art som i Finland endast påträffas i snölegor i de mellanalpina och högalpina regionerna i storfjällen i Enontekis, i mark som fuktats av kallt smältvatten och i blockmarker. Den finländska populationen av isranunkeln hotas av att kalvfjällsområdena krymper, och populationerna har inte heller några alternativa växtplatser. Bild Saara Tynys.

I proportion till det totala antalet arter i en livsmiljö förekommer det flest rödlistade växtarter i fjällen, rentav 72 arter (dvs. 62 % av kalvfjällsarterna). Ungefär hälften av dessa är sådana arter som hotas av klimatförändringen och bedöms vara nära hotade.

Mer information

Terhi Rytteri, äldre forskare, Finlands miljöcentral, tfn 0400 148692, fornamn.efternamn@ymparisto.fi

Martina Reinikainen, planerare, Forststyrelsen, Kustens och huvudstadsregionens Naturtjänster, tfn. 040 193 2058, fornamn.efternamn@metsa.fi

Länkar

- [Rödlistade arter i Finland 2019](#)
- [Webbtjänst för rödlistningen](#)